

KWALITEITS- HANDBOEK

PREVENTIEF PESTPROTOCOL

Samen spelen, leren en leven

Team CBS De Flambou

Oosterbierum

Inhoudsopgave

Inhoud

Pest protocol	2
Inleiding	2
Doel van dit pestprotocol	2
Preventief beleid	3
Schoolregels	3
Pesten op school	5
Digitaal pesten op school	5
Verschil tussen pesten en plagen	6
Signalen en kenmerken	7
Aanpak pestgedrag	10
De begeleiding van de pester en de gepeste leerling	12
Adviezen aan de ouders	13
Het stappenplan bij stelselmatig pesten	14

Pest protocol

Pestprotocol CBS De Flambou

Inleiding

Op de Flambou vinden we dat ons welzijn als mens in relatie met elkaar en onze omgeving essentieel is. We beschouwen onze school als een kleine gemeenschap in een groter geheel. We willen de kinderen bewustzijn meegeven dat ieder mens uniek is en dat van iedereen een bijdrage wordt gevraagd om het gemeenschapsgevoel te laten ontstaan. Dit vraagt samen spelen, samen werken en samen leven. We leren de kinderen om voor elkaar te zorgen en elkaar te respecteren en zorg te dragen voor de leefwereld. Kernwaarden die we willen uitdragen in onze school zijn: Zorg voor de aarde, zorg voor de mens en samen delen.

Deze peilers zijn onze basis en vinden we in bij de bijbel. Wij brengen kinderen bij dat respect, zorg voor elkaar en de wereld belangrijk zijn. Vanuit deze waarden en normen stimuleren en begeleiden we kinderen in hun ontwikkeling. Zo groeien ze op tot sociale zelfstandige persoonlijkheden die met zelfvertrouwen de wereld in kunnen gaan. De school is een plek die voor de kinderen eigen is of wordt. Een plek waar het veilig is, waar je jezelf kunt zijn en waar je gerespecteerd wordt. Ieder mens is uniek, en al deze unieke persoonlijkheden vormen samen een groep.

Ondanks deze uitgangspunten die we binnen ons onderwijs uitdragen, kan het zo zijn dat er toch pestgedrag ontstaat binnen de school. Met behulp van dit pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school aanpakken. Ook proberen we via dit protocol een positieve bijdrage te leveren aan het voorkomen van pestgedrag binnen onze school.

Leerkrachten en ouders van de MR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol.

Doel van dit pestprotocol

Zoals hierboven al aangeven is dient de school een plek te zijn voor de kinderen die eigen is of wordt. Een plek waar het veilig is, waar je jezelf kunt zijn en waar je gerespecteerd wordt. Alleen op deze manier kunnen de kinderen zich optimaal ontwikkelen.

Dit wordt gedaan door regels en afspraken zichtbaar te maken. De kinderen en de leerkrachten spreken elkaar aan op deze regels en afspraken, als er zich ongewenste situaties voordoen. Hierdoor zorgen we met zijn allen voor een plezierige schoolomgeving.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten een houvast te bieden in het signaleren en onderkennen van pestgedrag.
- De kinderen bekend maken met de gevolgen van pestgedrag en de aanpak hiervan.
- Het voorkomen van pestgedrag.
- Het tijdig signaleren van pestgedrag.
- Het bespreekbaar maken en aanpakken van pestgedrag.
- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en om te buigen.

Met dit pestprotocol verwachtten wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

Preventief beleid

Een goed schoolklimaat waarin onderwijsgegenden en leerlingen optimaal kunnen presteren ontstaat, wanneer er duidelijke afspraken rondom school gemaakt zijn. Dit uit zich in de **regels** die zijn opgesteld.

Schoolregels

We praten, spelen en werken op een goede manier. (mens-mens)

We gebruiken de ruimte waarvoor die bedoeld is. (mens-ruimte)

We zijn zuinig op onze eigen spullen en elkaar spullen. (mens-materiaal)

Mens-mens

Er is er maar 1 die praat, zodat luisteren beter gaat.

Wij laten merken, hoe rustig we kunnen (samen)werken.

Iedereen voelt zich op zijn best, als niemand wordt gepest.

Word jij of een ander kind gepest, tegen de juf of meneer zeggen mag dan best.

Denk eerst na voordat je iets doet, dat voelt ook voor de ander goed.

Heeft een vriendje verdriet, help hem dan als je het ziet.

Wanneer we samen spelen, zullen we samen delen.

Netjes vragen of je iets mag lenen, dan krijg je geen problemen.

Wees netjes en beleefd, zodat je het goede voorbeeld geeft.

Voor groot en klein, zullen we aardig zijn.

Schelden doet soms echt wel zeer, daarom doen we dat niet meer

We gebruiken nette taal, en dat doen we allemaal

Help gepeste kinderen mee, zeg tegen de pesters: nee!

Als de bel gaat gaan we naar binnen, zodat we op tijd kunnen beginnen.

Er loopt een juf of meester op het plein, bij problemen moet ik daar zijn.

Groot en klein, het is zo leuk dat we allemaal anders zijn.

Praten kunnen we niet allemaal tegelijk, luisteren is ook belangrijk.

Als iets moeilijk is, vraag het maar, hier op school helpen we elkaar.

Ga het pestverhaal vertellen, dan kunnen we regels stellen.

Iedereen vindt het fijn, als je laat weten hoe leuk ze zijn.

Respect is een moeilijk woord, het vertelt iets over hoe het hoort.

Iedereen kent het woord fatsoen, en dat gaan we dus ook doen.

We houden niet van verdriet, dus ruzie maken doen we niet.

Toon respect voor grote mensen, dat is een van onze wensen.

Mens – ruimte

De school is van binnen een wandelgebied, en buiten hoeft dat lekker niet

't Kleinste kamer: de WC, ook daar doen we netjes mee!

Even wennen, hier niet rennen

Let vooral eens op je vak, want dat is geen afvalbak!,

Prullenmanden in de groep, echt geschikt voor alle troep

Rommel altijd in een bak, afval ruimen is een vak!

mens-materiaal

Alle boeken op een rij, dan kan iedereen er makkelijk bij

Alle spullen hebben een doel, kapot maken is niet cool

Wil je werken met de spullen van een ander, vraag het dan eerst aan elkander

Wil je van de computer gebruik maken, houd je dan wel aan de afspraken

In de gang hangen jassen en tassen aan de haak, zodat ik niets kwijt raak.

Wij ruimen alles op, een nette school is helemaal top.

Bij gym heb ik gymschoenen aan, anders gaat de vloer er aan.

We mogen op het grasveld bij mooi weer, bij regen mag dat niet meer.
Ik speel op het plein, mijn fiets moet in het fietsenhok zijn.
We gebruiken materialen waarvoor ze bedoeld zijn, dat is voor iedereen fijn.
Het plein is speelgebied, achter de school kom ik niet.
De kraan draai ik na gebruik gauw weer dicht, dat zijn we het milieu verplicht.
Na de pauze mag ik naar de wc, 's middag na half twee.
Werk netjes en neem de tijd, het is geen wedstrijd.
Printen doen we alleen na toestemming van meester of juf, zo zit dat dus
Voor alle spullen zorgen we goed, omdat je ze morgen weer gebruiken moet.
Wc papier daar doen we zuinig mee, anders hebben we een verstopte wc.
We zorgen goed voor alles in en om onze school.
Boeken, schriften en zo meer, daar zijn we zuinig op elke keer.
Ook respect van groot voor klein, hoort op school gewoon te zijn
Je doet 't hartstikke goed als je je best doet
Wees zuinig op het materiaal, want het is van ons allemaal.

De regels zijn gevisualiseerd en hangen op een vaste plaats in de groep. De kinderen worden d.m.v lessen vertrouwd gemaakt met de regel. Ook hier wordt bij pesterijen weer teruggekoppeld naar de regels die gelden binnen en rondom de klas. Het preventief beleid komt ook tot uiting in de schoolregels die door de teamleden van onze school zijn opgesteld. De regels worden elke maand onder de aandacht van de ouders (via de nieuwsbrief 't Fakkelnij), de onderwijsgevenen en de leerlingen gebracht. De ouders en de onderwijsgevenen bespreken deze regels met de leerlingen.

Daarnaast werken we voor de groepen 1-4 met het programma Kiezel en druppel en de groepen 5-8 Rots en Water. Elk jaar krijgen alle groepen de lessen aangeboden die bij dit programma horen. Dit om de kinderen meer zelfkennis te geven. Om te leren meer voor zichzelf op te komen, zichtbaarder te worden, assertiever te zijn en grenzen te leren stellen. Om zo het zelfvertrouwen, het veiligheidsgevoel en de communicatieve vaardigheden te vergroten. Zodat de kinderen steviger staan, beter oogcontact kunnen maken, leren om hulp te vragen en te geven, leren jezelf niet voorbij te lopen, je in te leven in een ander en rekening te houden met de gevoelens van iemand anders.

Naast deze regels en afspraken en het lesprogramma Rots en Water wordt er ook aandacht besteedt aan **groepvorming** binnen de school. Met doel om te komen tot evenwichtige groepen, waarin een goede sfeer heerst om tot een goed werkklimaat te komen voor de leerlingen en de onderwijsgevenen. De groepsvorming bestaat uit 4 fases:

1. Forming (ongeveer 2 tot 3 weken)

De eerste week van het nieuwe schooljaar staat in het teken van forming. De begeleiding is gericht op introductie, kennismaking, elkaar informatie geven en regelgeving. Er worden diverse activiteiten in het kader van groepsvorming gedaan. Voor alle bouwgroepen worden een aantal activiteiten beschreven, natuurlijk is de groepsleerkracht vrij om aanvullende activiteiten in het kader van groepsactiviteiten te doen.

2. Storming

De begeleiding in deze fase richt zich op sociale vaardigheden in allerlei spelvormen; luisteren naar elkaar, discussiëren en samenwerken.

3. Norming

In deze fase staat het leren en bepalen hoe met elkaar wordt omgegaan centraal. Onderleiding van de sterksten komt er een geheel van onderlinge groepsregel tot stand, deze groepsleden bepalen het klimaat in de klas. Groepregels hebben vooral te maken met groepsverantwoordelijkheid, wederzijds respect, samenwerken, besluitvorming en aanpak van problemen.

4. Performing/termination

In deze fase is productiviteit mogelijk, de groep richt zich op het eigenlijke doel en op het einde van de groep.

Wij gebruiken een leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling (SCOL van CITO) zodat we vroegtijdig kunnen signaleren welke kinderen op sociaal- emotioneel gebied hulp nodig hebben. Deze hulp kan geboden worden door middel van het geven van sociale vaardigheidstrainingen, welke kan dienen als het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

Pesten op school

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school ook serieus willen aanpakken. Daar zijn enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers.
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop op steekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. (zie aanpak pestgedrag)
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Digitaal pesten op school

Naast het “gewoon” pesten, bestaat er ook digitaal pesten. Onder digitaal pesten verstaan we onder andere, het pesten, treiteren of intimideren via e-mail, chat, mobiele telefoons of andere digitale hulpmiddelen. Dankzij de anonimiteit kun je op deze digitale manier zeggen wat je wilt. Dat kan een stimulans zijn om geintjes uit te halen die net iets verder kunnen gaan als bij “gewoon pesten”. Digitaal pesten onttrekt zich dus ook sneller aan het gezichtsveld van leerkrachten en ouders. Hierdoor is digitaal pesten moeilijker te signaleren als het “gewone” pesten.

Om digitaal pesten binnen de school te voorkomen, zijn enkele regels opgesteld. Deze regels zijn als volgt:

- Geen mobiele telefoons op school.

- Voor het gebruik van internet dient het internet protocol ondertekent te worden door de leerlingen en één van de ouders.¹

Mocht er ondanks deze maatregelen toch sprake zijn van digitaal pestgedrag, wordt er een gesprek aangegaan met de desbetreffende leerling(en). Mocht het gaan om digitaal pestgedrag dat thuis gebeurt is, worden de ouders ingelicht en gevraagd hier met hun kind(eren) over te praten en er een oplossing voor te zoeken. Ouders kunnen helpen door de kinderen duidelijk te maken dat digitaal pesten niet wordt getolereerd. Kinderen moeten leren dat anoniem online zijn niet betekent dat zij zich onverantwoordelijk kunnen gaan gedragen. Ze moeten hun eigen rechten en verantwoordelijkheden kennen binnen de digitale wereld en weten hoe ze de rechten van anderen kunnen respecteren.

Mocht het gaan om digitaal pestgedrag binnen de school, wordt er een gesprek aangegaan met de desbetreffende leerling(en). In dit gesprek wordt teruggekoppeld naar het internetprotocol wat ondertekend is. Er wordt gekeken naar welke punten overtreden zijn en wat er gedaan kan worden om dit op te lossen. De afspraken worden vervolgens op papier gezet, die vervolgens worden geëvalueerd na de afgesproken tijd.

Verschil tussen pesten en plagen

Plagen	Pesten
- Plagen gebeurt vaak spontaan. - Plagen heeft geen kwade bijbedoeling. - Plagen is niet langdurig en gebeurt niet vaak. Het houdt vanzelf op. - Plagen speelt zich af tussen gelijken. - Plagen is meestal één tegen één. Plagen is te verdragen of soms zelf plezierig, maar het kan ook kwetsend zijn. - Bij plagen liggen de rollen niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer. - Bij plagen is de eventuele pijn dragelijk.	- Pesten gebeurt met opzet. De pester weet vooraf wie hij/zij zal gaan pesten en op wat voor manier hij/zij dit zal doen. - Bij pesten wil iemand de ander bewust kwetsen of kleineren. - Pesten is langdurig en gebeurt regelmatig. Pesten houdt niet vanzelf op. - Pesten is een ongelijke strijd. De pester heeft altijd de bovenhand. De pester voelt zich machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt. - Bij pesten is het vaak een groep tegenover één iemand. Het heeft geen positieve bedoelingen en wil bewust pijn doen, vernielen of iemand kwetsen.

- Bij plagen wordt de vriendschap snel weer hervat. De ruzie of het conflict wordt snel weer bijgelegd en men blijft opgenomen in de groep. - Bij plagen blijft de sfeer in de groep goed. De groep lijdt er niet onder.	- Bij pesten is er vaak sprake van een vaste structuur. De pesters en de slachtoffers bestaan meestal uit dezelfde. - Als er niet op tijd iets aan het pesten wordt gedaan, kunnen de lichamelijke en geestelijke gevolgen ingrijpend zijn en lang nawerken. - Bij pesten verloopt het herstel van de vriendschap moeizaam. Er ontstaat isolement en eenzaamheid bij het gepeste kind en hij/zij voelt dat het niet meer bij de groep hoort. - Bij pesten ontstaat een dreigend, onveilig gevoel in de groep. Men wantrouwt elkaar en is bang de volgende te zijn die gepest zal worden.
---	---

Signalen en kenmerken

Signalen die wijzen op pestgedrag

Wanneer een leerkracht signaleert dat een leerling gepest wordt of wanneer een leerling dit zelf aangeeft is het belangrijk dat de leerling serieus genomen wordt. Het pestgedrag zal moeten worden erkend als een probleem en er zullen stappen ondernomen worden om het pestgedrag op te lossen.

Ook ouders die signaleren dat hun kind gepest wordt, moeten hun kind serieus nemen. Het is belangrijk dat zij direct met de leerkracht gaan praten over het pesten, zodat er actie ondernomen kan worden tegen het pestgedrag. De leerlingen zelf worden gestimuleerd om naar de leerkracht toe te gaan als er sprake is van pesten (bij zichzelf of bij anderen).

In de school hangt een brievenbus voor alle kinderen. Deze brievenbus is ervoor bedoeld om de leerlingen die niet goed tegen de leerkracht durven te zeggen dat er sprake is van pestgedrag, dit toch aan te kunnen geven op school. Ze kunnen hun verhaal op een briefje schrijven en het in de brievenbus stoppen. Op deze manier kunnen ze de leerkrachten toch laten weten dat er zich ergens pestgedrag afspeelt op school. De leerkrachten nemen de briefjes serieus en houden de situatie een tijdje in de gaten. Ongeacht de mening van de leerkracht over het pestgedrag, zal er een gesprek gevoerd worden met de gepeste leerling, om te achterhalen hoe hij/zij de situatie ervaart. In samenspraak met de gepeste leerling zal er besloten worden of er stappen ondernomen zullen worden om het pestgedrag tegen te gaan.

Kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'pester' kunnen opplakken op basis van één of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak één of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie en het gebruik van stoere taal.

- Imiteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief, zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen en eigen of door anderen opgelegde regels. Met andere woorden, is altijd grensverleggend bezig.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Er is vaak sprake van negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering. Met andere woorden, kinderen volgen hem meer uit angst zelf het slachtoffer te worden dan uit vriendschap.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Kenmerken van de gepeste leerling

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'gepeste' kunnen opplakken op basis van één of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak één of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet voor zichzelf op te komen.

- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk. Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien en probeert zich vrij te kopen met snoep of geld. De gepeste probeert de pesters na te bootsen, maar faalt daarin.

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kan pestgedrag al in een vroeg stadium wordenesignaleerd en kan er op gepaste wijze worden ingegrepen. Dergelijke signalen kunnen ook voor ouders een indicatie zijn, waarbij deze drie erg belangrijk zijn binnen de thuissituatie:

- Het kind wil niet naar school toe en geeft vaak aan zich ziek te voelen.
- Het kind wil niet buiten spelen.
- Het kind wil bepaalde kleren niet aan naar school.

Signalen bij de pester:

- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt. Thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Signalen bij de gepeste leerling

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is.

Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.

- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Het is vaak verdrietig of neerslachtig of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het kind staat dikwijls alleen op de speelplaats of speelt met jongere leerlingen, er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg.
- Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestresst en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Zoals eerder al is aangegeven maken wij gebruik van een leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling (SCOL van CITO), zodat we tijdig kunnen signaleren welke kinderen op sociaal- emotioneel gebied hulp nodig hebben. Zowel de leerkrachten als de leerlingen (vanaf groep 5) vullen een vragenlijst in, waarna SCOL ons een overzicht biedt van de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Naast het overzicht laat SCOL opvallende antwoorden zien die de leerlingen hebben ingevuld. Op deze manier kunnen we via SCOL ook signalen binnen krijgen die kunnen duiden op pestgedrag. Dit zal door de leerkracht opgepakt worden door het voeren van een gesprek met de desbetreffende leerling, waarna eventueel volgens het stappenplan verder gehandeld kan worden.

Aanpak pestgedrag

Wanneer bepaalde signalen op pestgedrag duiden, is het voor ons van belang om zo snel mogelijk te handelen. Voor het adequaat aanpakken van pestgedrag dienen de onderstaande mogelijkheden als uitgangspunt te worden gebruikt. De punten kunnen, afhankelijk van de ernst van het pestgedrag en het effect van de genomen maatregelen, zo nodig worden herhaald.

Om een compleet en duidelijk beeld te krijgen van het pestgedrag binnen de basisschool dienen er aantekeningen gemaakt te worden van het pestgedrag en alle belangrijke elementen hieromheen.

Mocht er bij de desbetreffende leerling al eerder een verslaglegging pestgedrag hebben plaatsgevonden (dit is te zien in het tabblad verslaglegging), kan er in dat formulier verder gewerkt worden.

1. Leerlingen lossen het onderling op

De eerste stap is afhankelijk van de situatie. Komt een leerling zelf bij de leerkracht met een melding van pestgedrag, wordt er met diegene een gesprek gevoerd. Ook als er een melding van de ouders binnen komt dat hun kind(eren) gepest wordt, wordt er een gesprek aangegaan met het desbetreffende kind. Afhankelijk van de wensen van de gepeste leerling vindt er een gesprek plaats

met de pester. Mocht de gepeste leerling niet willen dat er gesproken wordt met de pester, kijkt de leerkracht naar de situatie en maakt zelf een inschatting van de situatie of dit wel of niet nodig is. Er wordt in dit geval gekeken naar hoe de gepeste leerling wil dat de situatie wordt opgelost. Na een afgesproken tijd zal de situatie geëvalueerd worden. Mochten er geen verbetering plaatsgevonden hebben, wordt er overgegaan naar de volgende stap in het stappenplan.

Mocht de leerkracht zelf pestgedrag constateren, volgt er een andere aanpak. De leerkracht spreekt de betrokken leerlingen aan (in ieder geval de pester en het gepeste kind) om de peestsituatie onderling te bepreken en een oplossing te vinden. De leerlingen leggen hun oplossing voor aan de leerkracht en voeren deze ook daadwerkelijk uit. De leerkracht houdt in de gaten of de afspraken daadwerkelijk uitgevoerd worden. De afspraken die gemaakt zijn worden na een met beide partijen afgesproken tijd geëvalueerd. Worden de afspraken niet nagekomen, gaan we over tot de volgende stap in het stappenplan.

2. De leerkracht komt tussenbeiden en bespreekt de situatie met alle betrokken partijen

Wanneer blijkt dat de gekozen oplossing niet het verwachte effect heeft, legt de gepeste leerling de situatie aan de leerkracht voor. Deze organiseert een gesprek tussen de pester en de gepeste leerling waarin beiden hun verhaal kunnen doen. Op basis daarvan stimuleert de leerkracht dat de leerlingen constructieve afspraken met elkaar maken en deze ook nakomen. In deze fase worden ook de meelopers op hun gedrag aangesproken met de vraag waarom zij niets aan de situatie hebben gedaan en wat zij zouden kunnen doen om een positieve bijdrage aan de situatie te kunnen leveren. Ook binnen deze stap geldt weer dat de afspraken na een met alle betrokken partijen afgesproken tijd wordt geëvalueerd.

3. Inzetten van bestraffende maatregelen

Wanneer na verloop van tijd blijkt dat de onderlinge afspraken niet worden nagekomen, kan de leerkracht één of meer van de volgende middelen inzetten. De pester:

- Straffen door hem één of meerdere pauzes binnen te laten blijven en laten nablijven.
- Een schriftelijke opdracht geven waarbij de pester bijvoorbeeld de peestsituatie moet beschrijven met zijn rol daarbinnen.
- Een boek over pesten laten lezen en hem daarvan een samenvatting laten schrijven.
- In een gesprek bewust laten worden van de gevolgen van zijn gedrag voor de gepeste leerling.
- In een gesprek gedragsveranderingen afspreken.

Na verloop van een van te voren bepaalde periode (bijvoorbeeld een of twee schoolweken) gaat de leerkracht na of er verbetering in het gedrag van de pester zit.

4. Betrekken van de ouders bij het probleem.

De ouders van de desbetreffende leerlingen worden ingeschakeld op het moment dat er een gesprek plaatsgevonden heeft tussen de beide leerlingen en de leerkracht, waarbij concrete afspraken op papier zijn gezet. De ouders worden hierover ingelicht en door de leerkracht op de hoogte gehouden van de voortgang met betrekking tot de gemaakte afspraken.

Mochten er geen concrete afspraken op papier worden gezet, wordt er door de leerkracht gekeken naar de ernst van de situatie en bepaald hierbij zelf of het nodig is om de ouders hierover in te lichten.

5. Inschakelen professionele hulp van derden.

Blijkt dat het pestgedrag ondanks de genomen maatregelen blijft voortduren, dan kan met toestemming van de ouders deskundige hulp worden ingeschakeld. Te denken valt aan de schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Mochten al deze mogelijkheden niet het gewenste resultaat opleveren, kan afhankelijk van de ernst van de situatie overgestapt worden op het stappenplan bij stelselmatig pesten, wat gebaseerd is op de No Blame aanpak.

Voor zowel de pester als de gepeste leerling is het belangrijk dat ze goed begeleidt worden in dergelijke pestsituaties. Hieronder een beschrijving van elementen die van belang zijn voor de begeleiding van de leerlingen die betrokken zijn bij pestsituaties.

De begeleiding van de pester en de gepeste leerling

Begeleiden van de gepeste leerling:

- Medeleven tonen, luisteren en vragen hoe en door wie er gepest wordt.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil uitlokken. Laat de leerling inzien dat hij/ zij op een andere manier kan reageren.
- Zoeken naar en het oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld zich niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een andere kind pest.
- Nagaan welke oplossing de leerling zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiden van de pester:

- Praten, zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor het gepeste kind.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke/leuke kanten het gepeste kind heeft.
- Pesten is verboden in en om onze school, wij houden ons aan deze regel.
- Straffen als het kind wel pest, belonen als het kind zich aan de regels houdt.
- Kinderen leren om niet meteen kwaad te worden.
- Contact tussen ouders en school. Elkaar informeren en overleggen over het pestgedrag.
- Inleven in het kind.
- Zoeken naar een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen ook leuk kan zijn.
- Inschakelen van hulp zoals sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts etc.

Adviezen aan de ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.

- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

Het stappenplan bij stelselmatig pesten

Dit stappenplan is afgeleid van de “No Blame” aanpak van George Robinson en Barbara Maines uit Groot-Brittannië. De No Blame aanpak bestaat uit 7 stappen. In deze methode krijgt niemand de schuld van de situatie, maar wordt er gekeken naar hoe de situatie met zijn allen kan worden opgelost.

Hier volgt een overzicht van de 7 stappen die ondernomen worden bij stelselmatig pestgedrag:

Stap 1: Een gesprek met het slachtoffer

Als er pestgedrag is gesignaleerd binnen de school, start de desbetreffende leerkracht een gesprek met het slachtoffer (de IB-er/directeur kan zijn/haar groep zolang overnemen) Het is de bedoeling dat de leerkracht slechts luistert naar het verhaal van het slachtoffer, ingaat op de gevoelens van het slachtoffer en niet op het feitelijke bewijsmateriaal van de gebeurtenissen om rechtstreekse beschuldigen te voorkomen. Hierna worden de stappen en de essentie van de No Blame aanpak aan het slachtoffer uitgelegd.

Stap 2: Bijeenkomst met de betrokken leerlingen

De betrokken leerlingen die door het slachtoffer zijn voorgesteld worden bijeengeroepen, zonder dat het slachtoffer zelf erbij is. Niet alle betrokken leerlingen zijn pesters, maar dienen wel bij het gesprek te zitten om hen te gebruiken voor een zo goed mogelijk resultaat.

Stap 3: Het probleem uitleggen

De leerkracht maakt aan de kinderen duidelijk dat hij zich zorgen maakt over een leerling dat gepest wordt. De leerkracht geeft hierbij aan hoe deze leerling zich voelt (wat in stap 1 naar voren gekomen is) en benoemt enkele mogelijke gevolgen van pestgedrag (bang om in de groep te komen, willen afhaken van school enz.) De leerkracht kan hierbij gebruik maken van ondersteunend materiaal, zoals teksten, tekening, plaatjes enz.

De leerkracht heeft het niet over de details van de gebeurtenissen en beschuldigt ook niemand. Ook is het belangrijk dat de leerkracht ervoor zorgt dat de groep zich niet uitlaat over het feit hoe zij de situatie hebben ervaren. Dit om beschuldigen te voorkomen.

Stap 4: Verantwoordelijkheid uitdelen

De leerkracht maakt de volgende dingen aan de groep duidelijk:

- Dat niemand in de problemen zit of gestraft zal worden.
- Er een gedeelde verantwoordelijkheid is om de leerling te helpen zich weer gelukkig en veilig te voelen.
- De groep bijeengeroepen is om te helpen bij het oplossen van het probleem.

Stap 5: Voorstellen formuleren

De leerkracht vraagt aan de groep of ieder een voorstel wil doen om een kleine bijdrage te leveren aan het oplossen van het probleem. Het hoeven geen grote voorstellen te zijn, maar zaken zoals:

“Ik ga vanaf nu goedendag zeggen” of “Ik zal vragen of ... voortaan mee wil spelen”.

Het is belangrijk dat de leerkracht probeert om zelf geen voorstellen voor te dragen, maar dat de ideeën uit de groepsleden zelf komen.

Stap 6: Laat de rest aan hen over

De leerkracht beëindigt de bijeenkomst en legt de verantwoordelijkheid voor het oplossen van het probleem bij de groep neer. Wel worden de afspraken nog op papier gezet, zodat voor iedereen duidelijk is wat er gebeuren moet op de situatie op te lossen en voor de terugkoppeling tijdens de evaluatie.

Er wordt afgesproken dat de leerkracht elk groepslid afzonderlijk zal spreken om te horen hoe alles verloopt.

Stap 7: De evaluatie

Na ongeveer een week zullen de individuele gesprekken met alle groepsleden plaatsvinden. De nadruk moet bij de groepsleden niet gelegd worden op wie het beste zijn afspraken is nagekomen, maar op dat de pesterijen zijn gestopt. Het slachtoffer hoeft niet gelijk de populairste leerlinge van de school is geworden, maar hij/zij moet zich wel veilig en gelukkig voelen op school.

Met het slachtoffer zal ook een gesprek gevoerd worden over zijn/haar gevoelens van de afgelopen week en of de situatie naar zijn/haar mening is verbeterd.

Mocht er uit de gesprekken kunnen worden geconstateerd dat de situatie niet verbeterd is, kan teruggedaan worden naar een bepaalde stap (waar het mis gegaan is) of kan er besloten worden om een andere groep samen te stellen.

Mocht het stappenplan bij stelselmatig pesten ook niet het gewenste resultaat opleveren wordt afhankelijk van de ernst van de situatie over gegaan op de procedure binnen het schorsingsbeleid.